

Asia: VN/32496/2021

Lausuntopyyntö: arviomuistio yrityskauppojen ilmoituskynnyksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja lausuu kantanaan seuraavaa.

1. Huomioita esitettyjen toimenpidevaihtoehtojen tavoitteista

Arviomuistiossa yrityskauppojen ilmoituskynnyksen muuttamisesta käydään läpi yrityskauppalvonnasta huolehtivan viranomaisen, KKV:n ehdotuksia sille ilmoitettavien yrityskauppojen liikevaihtorajojen laskemisesta ja mahdollisuudesta tutkia yrityskauppa, vaikka yleiset ilmoittamisen kynnyksarvot eivät täyttyisi (otto-oikeus).

Arviomuistiossa liikevaihtorajojen laskemisen ja otto-oikeuden tavoitteeksi mainitaan kuluttajien kannalta haitallisen liiallisen markkinoiden keskittymisen ehkäisy. Lisäksi todetaan, että tavoitteena on ”samalla huomioida sääntelyn ennakoitavuus, oikeusvarmuus ja oikeasuhtaisuus yritysten näkökulmasta sekä yrityksille ilmoitusten tekemisestä ja viranomaisprosessista aiheutuvat hallinnolliset kustannukset ja yrityskauppojen täytäntöönpanon mahdollinen viivästyminen” (s. 5). Myöhemmin arviomuistiossa tuodaan kuitenkin esille, otto-oikeuden luominen heikentäisi lainsäädännön ennakoitavuutta ja yritysten oikeusvarmuutta.

On hyvin kyseenalaista, ettei sääntelyn ennakoitavuutta, oikeusvarmuutta ja oikeasuhtaisuutta aseteta välttämättömiksi tavoitteiksi, vaan pelkästään seikoiksi, jotka yritetään huomioida. Tämä kuvastaa hyvin yksipuolista suhtautumista asiaan eikä näkökulmaa voida missään olosuhteissa pitää paremman sääntelyn periaatteiden mukaisena lähtökohtana.

2. Huomioita esitettyjen toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista

Kaupan liitto suhtautuu kriittisesti siihen, että arviomuistiossa käsiteltyjen toimenpidevaihtoehtojen vaikutusten arviointi perustuu yksinomaan KKV:n selvitykseen – siis viranomaisen, joka samalla ehdottaa omia toimivaltuuksiaan kasvatettavan. Täysin uudentyypisten toimivaltuuksien antamista KKV:lle (otto-oikeus) ja sen vaikutuksia tulisi tarkastella huomattavasti monipuolisemmin, koska kyse on erittäin merkittävästä muutoksesta. Mikäli KKV:n ehdotukset päätetään ottaa jatkovalmistelun kohteeksi, on välttämätöntä, että eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksia arvioidaan myös riippumattomien tahojen toimesta.

Arviomuistiossa todetaan, että ”Yritysvaikutusten lisäksi ehdotuksella on todennäköisesti myös mm. kilpailu-, kuluttaja- ja viranomaisvaikutuksia sekä kansantaloudellisia vaikutuksia” (s. 5, korostus tässä). Vaikuttaa siltä, ettei kilpailu- ja kuluttajavaikutusten suuruutta tai edes suuntaa ole tarkasteltu riittävästi, vaikka jäljempänä muistiossa todetaan, että KKV:n ehdottaman mallin voidaan katsoa olevan myönteinen kilpailun kannalta ja että se johtaisi kuluttajajohdyihin.

Selvää on, että alhaisemmat liikevaihtorajat ja etenkin otto-oikeuden käyttö johtaisivat tilanteisiin, joissa verrattain pienetkin yrityskaupat voisivat tulla KKV:n tutkittavaksi. Tästä aiheutuu merkittäviä välittömiä ja välillisiä kustannuksia tutkinnan kohteena oleville yrityksille.

Arviomuistiossa on käyty läpi vain suorien kustannusten hintalappua ja sivuutettu välilliset taloudelliset ja muut vaikutukset, joita otto-oikeudella olisi.

Vaikka otto-oikeutta käytettäisiin vain muutamissa yrityskaupoissa vuosittain, täytyisi yrityskaupan osapuolien varautua tähän mahdollisuuteen arvioimalla toimenpiteen todennäköisyyttä ja ottamalla tämä huomioon yrityskaupan ehdoissa. Menettely kasvattaisi näin ollen yrityskauppojen kustannuksia myös tilanteissa, joissa otto-oikeutta ei käytetä.

Muita välillisiä vaikutuksia, jotka arviomuistiossa on sivuutettu, liittyy esimerkiksi integraation keskeytymiseen ja viivästymiseen, mikä heikentää yrityskaupan onnistunutta läpivientä. Myös työntekijöiden kokemus epävarmuus lisääntyy ja liiketoiminnan kehittäminen ja investoinnit viivästyvät prosessin pitkittyessä. Kaikki mainitut esimerkit kasvattavat yrityskauppaan liittyviä välillisiä kustannuksia, vaikka KKV lopulta hyväksyisi kaupan ehdoita.

Viranomaiskäsitteilyn epävarmuus vaikeuttaa myös potentiaalisten ostajien löytämistä. Tämä voi alentaa kauppahintoja ja lisäksi on varsin todennäköistä, että yksittäisiä yrityskauppoja jää otto-oikeuden ”ennaltaehkäisevän” vaikutuksen vuoksi kokonaan toteutumatta, vaikka niillä ei toteutuessaan olisi haitallisia kilpailu- ja kuluttajavaikutuksia.

Pidämme mahdollisena, että aiempaa huonommin ennustettava ja oikeusvarmuutta vähentävä yrityskauppojen valvonta voi johtaa sellaistenkin yrityskauppojen vähentymiseen, joissa kaupan katsotaan hyödyttävän paitsi mukana olevia yrityksiä, myös kuluttajia ja yhteiskuntaa laajemmin. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista eikä toivottavaa.

Edellä mainituin perustein Kaupan liitto toteaa, ettei arviomuistio tällaisenaan riitä perustelemaan otto-oikeuden antamista KKV:lle. Myös yrityskauppavalvonnan liikevaihtorajojen laskemista olisi syytä arvioida tarkemmin eri tasolle asetettujen liikevaihtorajojen todennäköisten vaikutusten vertailulla, jos laskemista pidetään tarkoituksenmukaisena. Mikäli lainsäädäntöä päätetään lähteä muuttamaan, tätä ei pidä tehdä ainakaan ilman huolellista ja riippumatonta vaikutustenarviointia, kattavaa sidosryhmien kuulemista ja aitoa vaihtoehtojen punnintaa.

Kunnioitavasti

KAUPAN LIITTO

Mari Kiviniemi
toimitusjohtaja

Kallio Ilari
Kaupan liitto ry